

Türkiye’de Üstün Yeteneklilere Tanınan Hakların İncelenmesi

Çağlar ÇETİNKAYA*

İsa DÖNER**

Özet

Üstün yetenekli bireylerin genel olarak her işi başarabileceği gibi yanlış bir düşünce vardır. Onların toplum içerisinde diğer bireylerle eş tutularak kendilerine ait özelliklerini göz ardı etmek eşitlik ilkelerine uygun değildir. Eğitimde fırsat eşitliği kavramı yasal bir hak olarak bireylere sunulmaktadır. Üstün bireylere sunulması gereken haklar onların eğitimsel, sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olmalıdır. Demokrasilerde eşitlik hakkı herkese eşit haklar vermek değil, bireylerin ihtiyaçlarına göre haklar vererek dengenin sağlanmasıdır. Bu araştırmada Osmanlı Devleti’nin son döneminden günümüze kadar üstün bireylere tanınan haklar ve bunların içeriklerinin farklı açıdan incelenmesi amaçlanmıştır. Literatür taraması yönteminin kullanıldığı bu çalışmada Cumhuriyet öncesi dönemden günümüze kadar birçok kaynak ayrıntılı şekilde incelenmiştir. Sonuç olarak üstün yetenekli çocuklara tanınan haklardaki eksiklikler tespit edilmiş ve üstün yetenekli bireylere tanınması gereken hakların eğitsel boyutu tartışılmıştır. Üstün yetenekli bireylere yönelik program, öğretmen, materyal gibi eğitimsel içerikleri gözeten daha özel hakların gerekliliğine dikkat çekilmiştir. Tartışma sonucunda belirlenen problemin çözümlerine ilişkin önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Üstün Yeteneklilik, Üstün Yetenekli Çocuklar, Üstün Yetenekli Çocukların Hakları.

Investigation of Right of Gifted and Talented Education in Turkey

Abstract

There is misconception that gifted and talented individuals are capable of doing every job. To ignore their personal characteristics and equate them to other individuals in the community is not appropriate to the principles of equality. The concepts of equal educational opportunities are offered to individuals as of legal right. The right must be designed to meet their educational, social and emotional needs. In democracy, the right to equality means not giving equal rights for all, it means maintaining balance by giving rights according to their needs. The purpose of the study is investigation of the rights and contents that are provided to the gifted individuals in a different perspective since Ottoman Empire to the present. The study, literature review method have been used in which many sources have been examined detailed from the pre- republic era to the present. As a result, deficiencies in the gifted and talented rights recognized were identified and educational dimensions of rights of gifted and talented children were discussed. Attention was drawn to the necessity of more specific rights which defend educational content like programs designed for gifted and talented children, teachers, and materials for gifted individuals. Suggestions were given about the solution of recognized problem as a result of the discussion.

KeyWords: Giftedness, Giftedand Talented, Right of Giftedand Talented Childrens.

* Öğr. Gör. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü caglarcetinkaya@hotmail.co.uk

** Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Hukuku A.D. isadoner@gmail.com

Giriş

Üstün yetenekli çocuklar eğitim desteği ihtiyacı olan gruplar içerisinde en az olanaklardan yararlanan gruptur. Sadece kendilerine sunulan olanaklar açısından değil toplumsal olarak da gerekli duyarlılığın gösterilmediği kesimdir. Sınıftaki öğretmenden, yakın arkadaşlarına kadar birçok insanın her işi kendileri becerebileceği yönünde önyargı ile yaklaştığı üstün yetenekli bireylere ihtiyaçları yönünde yaşam şartları hazırlanmalıdır (Döner ve Çetinkaya, 2012).

Üstün yetenekli çocukların üstün potansiyelleri olduğu için fazladan eğitime gerek olmadığı ve onların kendi ihtiyaçlarını kendi karşılayabileceğine ilişkin yanlış tutumlar vardır. Bu öğrencilerindeki diğer öğrenciler arasından seçilerek ayrımcılığa gidileceği ve bunun da özel eğitim gerekçesine dayandırılacak olması yanlış tutumların diğerleridir (Ataman, 2003). Üstün yetenekli öğrencilerin kendine özgü birçok özelliğinden dolayı ayrıcalıklı yaşam ihtiyaçları doğmaktadır. Bu ayrıcalıklar onlara dünya genelinde ve ülkemizde sınırlı haklarla tanınmıştır.

Üstün yetenekli çocukların kendine özgü özelliklerinin getirdiği farklı gereksinimleri vardır. Eğitim gereksinimleri de bu farklılar arasında değerlendirilmektedir. Her çocuk gibi üstün yetenekli çocukların da eğitim almaları temel haklarıdır. Bu eğitimin içeriği de kendi öğrenme hız ve ilkelerine göre düzenlenmelidir. Eğitimde fırsat eşitliği; farklı bireylerin ayrıcalıklı durumlarını gözetilen eğitimin verilmesini ifade etmektedir. Fırsat eşitliği Anayasa'da insanlara verilmiş haktır (Levent, 2011b). Özel eğitim gereksinimi olan bireylere kendi ihtiyaçlarına göre eğitim sağlanmadığı zaman eşitsizlik ortaya çıkmış olacaktır. Onlara fırsat tanıyarak yeteneklerini sergileyebilmeleri sağlanmalıdır (Levent, 2011a; Ergün, 1992; Celkan, 1991). Üstün yetenekli bireylerin bireysel özelliklerini dikkate alan ve buna bağlı olarak tanınan

haklar ülkemizde Cumhuriyet öncesi dönemden temellerini almaktadır. Bu yasal dayanaklar kronolojik sırası ile şu şekilde ele alınmaktadır;

Yöntem

Betimsel tarama modelindeki çalışmada literatür taraması yöntemi kullanılmıştır. Ülkemizde üstün yetenekli bireylere tanınan haklar 1876 Kanun-i Esasi'den başlayarak 1997 yılı 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükümünde Kararnameye kadar tarihsel bir sıra içerisinde ele alınmıştır. İnceleme ile ortaya koyulan sorunların çözümlerine ilişkin önerilerde bulunulmuştur.

Taninan Yasal Hakların İrdelenmesi

Araştırmanın bu bölümünde üstün yeteneklilere Cumhuriyet öncesi dönemden başlayarak günümüze kadar tanınan yasal haklar 1876 Anayasası Kanun-i Esasi, **1924 Teşkilat-ı Esasiye Kanunu**, 1929 yılı 1416 Sayılı Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun, 1942 yılı 4274 Sayılı Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilat Kanunu, 1948 yılı 5245 Sayılı Kanunla İdil Biret ve Suna Kan'ın hakkında Kanun, 1956 yılı 6660 Sayılı Güzel Sanatlarda Fevkalade İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkında Kanun, **1961 Anayasası**, 1973 yılı 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, 1982 Anayasası, 1995 yılı Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, 1997 yılı 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükümünde Kararname çerçevesinde ülkemiz literatürü incelenmiştir.

1876 Anayasası Kanun-i Esasi

1876 tarihli Kanun-i Esasi veya Anayasa'sı "Dünya tarihinin ilk yazılı Anayasası olan 17 Eylül 1787 tarihli Amerika Birleşik Devletleri Federal Anayasası'ndan bugüne değin birçok anayasa hazırlanmış olup, 1876 Kanun-ı Esâsi Dünya tarihinde 19. yazılı anayasadır (Kanun-i Esasi, 1876). 1861'de Tunus'taki çok ufak ve başarısız deneme bir yana bırakılacak olursa, 1876 Kanun-ı Esâsi aynı

zamanda *İslâm dünyasındaki en eski kanuni metinlerinden birisidir*. 12 bölümde yer alan toplam 119 maddeden oluşan Kanûn-ı Esâsî, 1909-1918 yılları arasında 34 maddede toplam 7 kez değişiklik geçirmiştir. En önemlisi ise, kuşkusuz 1909 Revizyonudur. 23 Aralık 1876'da Pâdişâh fermânı ile ilân edilen Kanûn-ı Esâsî, 1924 Teşkilât-ı Esasiye Kanunu md. 104'le yürürlükten kaldırılmıştır. XX. yüzyıla 24 yıl kala yürürlüğe giren Kanûn-ı Esâsî, bu yüzyıla adım atıldıktan sonra yine 24 yıl yaşamını devam ettirmiş, böylece toplam 48 yıl yürürlükte kalmayı başarmıştır (Develioğlu, 1999; <http://anayasametinleri.blogspot.com>).

Kanun-i Esasi'nin 15 ve 16. Maddelerinde konumuzla ilgili hükümlerin bulunduğu görülmektedir.

Kanun-i Esasi'nin 15. maddesi, “Emr-i tedaris serbesttir. Muayyen olan kanuna tebaiyet şartı ile her Osmanlı umumi ve hususi tadrise mezundur” şeklindedir.

Yine 16. Maddede ise, “Bil-cümle mektepler Devlet'in taht-ı nezaretindedir. Tebaa-i Osmaniye'nin terbiyesi bir siyak-ı ittihad ve intizam üzere olmak için iktiza eden esbaba teşebbüs olunacak ve milel-i muhtelifenin umur-ı itikadiyelerine müteallik olan usul-i talimiyeye halel getirilmeyecektir”, şeklinde düzenlenmiş olduğu görülmektedir.

Buna göre, eğitim ve öğretime ilişkin her türlü çalışma ve faaliyetlerde serbestlik getirilmiştir. Kanunlara uygun olmak koşuluyla her bir Osmanlı vatandaşı hem “genel eğitim ve öğrenim”den yararlanabilecek hem de “özel eğitim ve öğretim”i gerektiren durumlarda bu serbestlikten yararlanabilecektir. Bu bir “hak” olarak öngörülmüştür. Bu itibarla da özel eğitimi gerektiren veya üstün yetenekli çocukların eğitim ve öğrenimlerinin sağlanmasında Osmanlı vatandaşlarına serbestlik getirildiği, özel okul statüsünde okullar açılmasının önünün açıldığı görülmektedir. Hatta bunun “

bir hak” olarak nitelendirildiği görülmektedir (Kanun-i Esasi m.16).

Yine Osmanlı sınırları içinde yer alan genel veya özel her türlü okulun diğer okullar arasında eğitim ve öğrenimin işbirliği, dayanışma ve düzeninin sağlanmasını devlet eliyle gerçekleştirileceği düzenlenmiştir. Bu nedenle de üstün yetenekli çocukların eğitim ve öğrenimlerinin en iyi şekilde gerçekleşmesi için, devlet elindeki tüm imkânları kullanacağı belirtilmiştir. Devlet ihtiyaç duyulan veya yetenekli çocukların en iyi şekilde eğitim ve öğrenimlerinin sağlanması için ihtiyaç duyulan ulusal ve uluslararası tüm girişimlerde bulunacağı görülmektedir (Kanun-i Esasi m.16).

1924 Teşkilat-ı Esasiye Kanunu

80. Maddesi “Hükümetin nezaret ve murakabesi altında ve kanun dairesinde her türlü tedarisat serbesttir” şeklindedir.

Yine 87. Maddede ise, “İptidai tahsil bütün Türkler için mecburi ve Devlet mekteplerinde meccanidir” şeklindedir.

1924 Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nda yer alan düzenlemeye göre devletin gözetim ve denetimi altında her türlü eğitim ve öğrenim özgürlüğü getirilmiştir. Bu nedenle özel eğitimi gerektiren üstün yetenekli çocukların eğitim ve öğrenimlerinin sağlanması devletin gözetimi ve denetimi altında gerçekleştirilmesi mümkün olduğu görülmektedir (Teşkilat-ı Esasiye Kanunu M.80).

Yine ilköğretim, Türkiye Cumhuriyeti devleti vatandaş için zorunlu olduğu ve devlete ait olan okullardaki eğitim ve öğrenimin ücretsiz olduğu açıkça 87. maddede düzenlenmiştir (Mumcu, 1986).

1929 yılı 1416 Sayılı Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun

08.04.1929 tarihli 1416 sayılı “Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun” çıkarılmıştır (Ecnebi Memleketlere

Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun, 1929).

Bu yasa ortaöğretim mezunları ve yükseköğretimin çeşitli dallarında mezun olanlar gelişmiş ülkelerde eğitim almaya gönderilmişlerdir. Bu kanuna göre, **özel eğitimi gerektiren** üstün yetenekli çocukların eğitim ve öğrenimlerinin sağlanması bakımından belli sınav aşamaları getirildiği görülmektedir. Nitekim Kanun “Sene sonu imtihanlarını müteakip tedaris müesseselerinin muallim veya müderris meclisleri toplanarak o senedeki mezunlarla başkaca daha yüksek bir müesseseden mezun olmamış evvelki seneler mezunlarından gerek malumat gerek zekâ ve seciye itibarıyla aranan evsafi haiz olanları müsabakaya girebilmek üzere namzet olarak ayırırlar. Yalnız Askeri Fabrikalar Umum Müdürlüğünden tahsile gönderilmek istenen talebe için namzetler, imtihanları diğer (talebe) usul ve şartları dâhilinde Maarif Vekâletince yapılmak üzere mezkûr Müdürlük tarafından seçilir”(1416 s. Kanun m.3).

Nitelikleri bakımından **özeleğitimi gerektiren üstün** yetenekli çocukları gönderebilecek olan makam ve mercileri de kanun koyucunun tek tek göstermiş olduğu görülmektedir. Umumi ve mülhak bütçe ile idare olunan Devlet devairi ve inhisar idarelerinin, vilayetlerin, şehremanetleri ile belediyelerin, ticaret odalarının ve mukavelenameleri mucibince talebe göndermeğe mecbur olan şirketlerin tahsil için ecnebi memleketlere gönderecekleri talebe bu kanun ahkâmına tabidir(1416 s.Kanun m.1).*Halen yürürlükte* bulunan bu kanun ile **özeleğitimi gerektiren** üstün yetenekli çocukların eğitim ve öğrenimlerinin sağlanması yapılmaktadır.

1942 yılı 4274 Sayılı Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilat Kanunu

19.06.1942 tarihinde kabul edilmiştir (4274 Sayılı Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilat Kanunu, 1942).

Bu kanunla 1954 yılına kadar köy enstitüleri ile özel yetenekli çocuklara yatılı uygulama yapılmıştır. Halen yürürlükte olan kanun köy enstitülerinin dışındaki maddelerin uygulanmasına devam edilmektedir.

1948 yılı 5245 Sayılı Kanunla İdil Biret ve Suna Kan'ın hakkında Kanun

Kanun ile özel eğitim gerektiren üstün yetenekli kişi olarak İdil Biret'e özel bir kanun çıkarılmıştır (5245 Sayılı Kanunla İdil Biret ve Suna Kan'ın hakkında Kanun, 1948). İdil Biret'in müziğe olan ilgisi 2 yaşında başlamıştır. Dört yaşında Bach'ın prelüdlarını çalmaya başlamıştır. İlk derslerini Mithat Fenmen'den alan Biret, 1948 yılında 2. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Biret'in yurt dışında eğitiminin gereksinimlerinin karşılanması için TBMM'ye bir teklif sunmuştur. Bu teklif sonucunda İdil Biret için özel olarak çıkartılan kanunun adı "Harika Çocuklar Kanunu" (İdil Biret ve Suna Kan'ın Yabancı Memleketlere Müzik Tahsiline Gönderilmesine Dair Kanun) olmuştur. Bu kanun çerçevesinde eğitimi için ailesiyle birlikte Paris Konservatuarı'na gönderilen Biret, burada 20. yüzyılın önemli pedagoglarından Nadia Boulanger ile çalışmıştır. 8 yaşında Paris Radyosunda ilk konserini veren Biret, 11 yaşındayken Kempff ile Mozart'ın İki Piyano İçin Konçertosu'nu Paris Champs-Elysees tiyatrosunda da çalmıştır.

15.02.1956 Tarih ve 6660 sayılı“Güzel Sanatlarda Fevkalade İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkında Kanun” ile özel olarak çıkarılmış olan “İdil Biret ve Suna Kan'ın Hakkında Kanun” yürürlükten kaldırılmıştır.

1956 yılı 6660 Sayılı Güzel Sanatlarda Fevkalade İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkında Kanun

15.02.1956 tarihinde güzel sanatlar alanında üstün yetenekli çocukların eğitim ve

öğrenimleri ile ilgili kanun çıkarılmıştır (Güzel Sanatlarda Fevkalade İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkında Kanun, 1956).

Kanun 1. Maddesinde “Güzel sanatlarda fevkalade icra ve ibda istidadı gösteren çocukları memleket dâhilinde veya yabancı memleketlerde devlet hesabına yetiştirmeğe, Talim ve Terbiye Dairesi Reisi, Güzel Sanatlar Umum Müdürü, İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi ile Ankara Devlet Konservatuarı müdürleri, bu müesseselerin mütehasıs öğretmenleri arasından Öğretmenler Kurulunca seçilecek üçer mütehasıs ile fonetik ve plastik sanatlar sahasında tanınmış kimseler arasından Maarif Vekâletince seçilecek iki mütehasıstan müteşekkil komisyonun tesbit ve teklifi üzerine Maarif Vekili salâhiyetlidir” denilmiştir. Buna göre **özeleğitimi gerektiren**, üstün yetenekli çocukların yurtiçi ve yurtdışı eğitim ve öğrenimlerini en iyi şekilde ve ortamda olması için devlet tüm imkânları sunduğu görülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından **özeleğitimi gerektiren**, üstün ve yetenekli çocukları gerekli olan tüm imkânları hazırlamaya devlet adına yetkilendirilmiş ve görevlendirilmiştir.

Bu kanunun 5. Maddesi ile 07.07.1948 tarihli ve 5245 sayılı kanunun olan İdil Biret ve Suna Kan’ın Hakkında Kanun” yürürlükten kaldırılmıştır. Bu düzenlemeyle de özel nitelikte çıkarılmış olan kanun yürürlükten kaldırılarak, bunun kapsamı genişletilmek suretiyle güzel sanatlar alanında üstün yetenekli her çocuk için geçerli hale getirilmiştir. Halen yürürlükte olan bu kanun ile güzel sanatları icra etme veya bu alanda özel yetenek sahibi olan ancak eğitim ve öğrenimi gerektiren nitelikteki çocuklar için çıkarılmış özel bir kanundur.

1961 Anayasası

1961 Tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasa’sının “Öğrenimin Sağlanması” başlığı altındaki 50. Maddede eğitim ve öğrenime ilişkin düzenleme yer almaktadır.

1961 Anayasa’sının 50. Maddesi, “Halkın öğrenim ve eğitim ihtiyaçlarını sağlama Devletin başta gelen ödevlerindedir. İlköğrenim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için mecburîdir ve Devlet okullarında parasızdır. Devlet maddî imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek öğrenim derecelerine kadar çıkmalarını sağlama amacıyla burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar. Devlet durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır. Devlet, tarih ve kültür değeri olan eser ve anıtların korunmasını sağlar” şeklindedir.

1961 Anayasasına göre özeleğitimi gerektiren üstün yetenekli çocukların eğitim ve öğretimlerinin sağlanması için açık bir düzenleme yapıldığı görülmektedir. Buna göre, **özeleğitimi gerektiren** üstün yetenekli çocukların eğitim öğretimini sağlanması ve bunların en yüksek dereceye kadar çıkması için her türlü imkânın hazırlanacağı belirtilmiştir. Hatta maddî imkânı olmayan ve en yüksek dereceye yükselebilecek olan yetenekli ve üstün yetenekli öğrencilere burs verilmesi veya bursun dışında olabilecek olan her türlü yardımın devlet tarafından yapılacağı hüküm altına alınmıştır(1961 Anayasası Md.50/3).

Bunun da ötesinde özel durumları nedeniyle özel eğitim ve öğrenim gerektiren öğrencilere topluma yararlı olabilecek her türlü gerekli önlemlerin alınacağı açıkça hüküm altına alınmıştır. Bu şekilde bir düzenlemeyle **özeleğitimi gerektiren** üstün yetenekli çocukların eğitim ve öğrenimlerinin sağlanması bakımından anayasalar içinde ilk defa 1961 Anayasa’sı *en iyi* düzenleme olduğu söylenebilir. Devlet maddî imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek öğrenim derecelerine kadar çıkmalarını sağlama amacıyla burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar. Devlet durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları, topluma yararlı kılacak tedbirleri alır.

1973 yılı 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu

14.06.1973 tarihinde kişilerin üstün ve özel yeteneklerine uygun şekilde eğitim ve öğrenim almaları, kişilerin maddi ve manevi gelişimini ile mutluluğu elde etmeleri ve kişilerin mutlu olması ile de toplumun mutlu olması, sosyal, kültürel gelişimin sağlanmasını ve bu şekliyle çağdaş uygarlık seviyesine erişileceği kanunun amaçları içinde sayılmıştır (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973).

6. Maddesinde: Kişilerin üstün ve özel yeteneklerine uygun şekilde eğitim ve öğrenim almalarının zorunlu olduğu açıkça hüküm altına alınmıştır. Milli Eğitim Temel Kanunu 6. maddesi "*Fertler eğitimleri süresince ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda çeşitli programlara veya okullara yöneltilerek yetiştirilirler*".

"Milli eğitim sistemi, her bakımdan, bu yöneltmeyi gerçekleştirecek biçimde düzenlenir. Bu amaçla, ortaöğretim kurumlarına, eğitim programlarının hedeflerine uygun düşecek şekilde hazırlık sınıfları konulabilir. Yöneltilmede ve başarının ölçülmesinde rehberlik hizmetlerinden ve objektif ölçme ve değerlendirme metotlarından yararlanılır" şeklindedir (Milli Eğitim Temel Kanunu Madde 6, 1973)

8. Maddesinde: Cinsiyet, ekonomik yetersizlikler, özel eğitim gereksinimi nedenlerinden dolayı kimse ayrılamayacağı ve fırsat eşitliğinin gözetileceğine dair hükümler yer almaktadır.

1982 Anayasası

1982 Anayasası'nın 42. Maddesinde "Eğitim Öğrenim Hakkı ve Ödevi" başlığı altında eğitim ve öğrenim hakkının düzenlendiği görülmektedir. 42. Madde: Kimse eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir. Eğitim ve öğretim Atatürk İlkeleri ve İnkılapları doğrultusunda

çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Bu esaslara aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılmaz. Eğitim ve öğretim hürriyeti Anayasaya sadakat borcunu ortadan kaldırmaz. İlköğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır. Özel ilk ve orta dereceli okulların bağlı olduğu esaslar devlet okulları ile erişilmek istenen seviyeye uygun olarak kanunla düzenlenir.

Öğrenim hakkı, genel bir sosyal hak olarak nitelendirilmiştir. Bu hakkın temel gerçekleşme yeri ilköğretimdir. Bu sebeple maddenin 6. fıkrasında ilköğretim *mecburî* kılınmıştır. Anayasa ile yüklenen ilköğretim mecburiyetinin gereği olarak devlet okullarında parasız öğretim ilkesi kabul edilmiştir. Kız ve erkek vatandaşlar arasında fark gözetilmemesi gereğine özellikle işaret edilmiştir. Öğrenim ve öğretim fert bakımından hak olarak tanınırken devlet bakımından "Başta gelen ödevlerden" sayılmıştır.

Maddenin 1.2.6. fıkraları *demokrasinin* en iyi gelişebileceği bir toplumun meydana gelebilmesi için gerekli şartların asgarisini göstermektedir. İlköğretim mecburiyetinin temel hedeflerinden biri, şahsın, manevî ve ekonomik şahsiyetini elverişli şartlarla geliştirmesine yardımcı olmaktır. İlköğretim mecburiyeti öğrencilerin okula devamlarının sağlanmasını, bu amaçla küçüklerin kanunî temsilcilerinin zorlanabilmesini de ifade eder. Devlet, ilköğretim mecburiyetinin hangi yaşta hangi yaşa devam edeceğini tespit edebilir. İlköğrenim çağı denebilecek olan bu dönemin dışında bulunan kişilerden okur - yazar olmayanların çeşitli kurslara veya okullara devama özendirilmeleri, hatta zorlanmaları şüphesiz kanunî bir düzenlemeyi gerektirir. Maddenin 5. fıkrası, kanun koyucuya bu yolda direktif mahiyetindedir. Bir taraftan öğrenim hakkı, diğer taraftan ilköğretim mecburiyeti ve okur - yazarlığı yaygınlaştırmak yükünü, devlete bu çağda bulunanlar ve *ayrıcalklı olanlar dâhil* öğrenimini sağlayacak kurumları kurmak ödevini yükler. Sakatlar için, sağır,lar,

körler, dilsizler vb. şahıslar için okullar, merkezler kurmak 42.maddenin amacına ulaşması için gerekli görülmektedir.

Maddenin 8. fıkrası Devlete maddî imkândan *yoksun olan başarılı* öğrencilere burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapma ödevini yüklemektedir. Bu ödevin öğrencilerin başarı ve kabiliyetleri ölçüsünde devam edeceği de fıkrada hükme bağlanmıştır. Bu fıkra hükmünün bir amacı da, Devlet dışında burs vermeyi meslek edinmiş olan çeşitli hukukî yapıdaki kuruluşun gençler üzerindeki olumsuz etkilerinin önlenmesi ödevini Devlete yüklemektir.

Bilim ve Sanat Merkezleri ve Yönergesi:

Şubat 2007 tarih ve 2593 sayılı yayımlanan “Milli Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi”nin 1. Maddesinde bu BİLSEM’lerin amacını açıkça düzenlenmiş olduğunu görmekteyiz. Bu maddeye göre BİLSEM’lerin amacı, “Bu Yönergenin amacı; okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki üstün yetenekli çocuk/öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak üzere öğrenci seçimi, kayıt kabul, eğitim-öğretim, yönetici ve öğretmen seçimi ile yetiştirilmesi ve açılan bilim ve sanat merkezlerinin kuruluş ve işleyişine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir” (Bilsem Yönergesi, 2007)

Bu Yönerge; 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, 3797 sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun, 4306 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, 5378 sayılı Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği ile Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’ne dayanılarak hazırlanmıştır (Bilsem Yönergesi, 2009).

Okulöncesi (anaokul), ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarına yönelik olarak özel eğitim gerektiren üstün yetenekli olan çocuklara yönelik Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1995 yılında Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) kurulmuştur. Bilim ve sanat merkezlerinde çocukların devam ettikleri örgün programlarına ek olarak üstün yeteneklerine uygun bir eğitim ve öğrenim verilmektedir.

BİLSEM’lerde öğrenci alımı, örgün eğitimde görev yapan öğretmenlerin Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen, müşahade veya gözlemlerle öğrenci tespit edilir. Bundan sonra, öğrenci, yine Milli Eğitim Bakanlığı tarafından grup değerlendirme testi yapılır. Bu testin neticesinde kendilerinden beklenen sonucu veren öğrenciler Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki uzmanlarca tekrar birebir incelemeye alınır. Uzmanlar tarafından özel eğitim gerektiren üstün yetenekli öğrenciler, “Bilim ve Sanat Merkezi”nde kendi örgün eğitimlerine ek olarak özel eğitim almaya hak eder.

1997 yılı 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname

06.06.1997 Tarih ve 573 sayılı, 30 maddelik “Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname” çıkarılmıştır (573 Sayılı Kararname, 1997).

1Maddesinde: “Özel eğitim gerektiren bireylerin, Türk Milli Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda da, genel ve mesleki eğitim görme haklarını kullanabilmelerini sağlamaya yönelik esasları düzenlemektir (573 sayılı Kararname. Md. 1, 1997).

2 Maddesinde: “Özel eğitim gerektiren bireyler ile onlara doğrudan veya dolaylı olarak sunulacak eğitim hizmetlerini, bu hizmetleri sağlayacak okul, kurum ve programları kapsar” (573 sayılı Kararname. Md. 2, 1997).

7. Maddesinde: “Tanısı konulmuş özel eğitim gerektiren çocuklar için okul öncesi eğitimi zorunludur. Bu eğitim özel eğitim okulları ile diğer okul öncesi eğitim kurumlarında verilir.

Gelişim ve bireysel özellikleri dikkate alınarak özel eğitim gerektiren çocukların okul öncesi eğitim süreleri uzatılabilir” (573 sayılı Kararname. Md. 7, 1997)

12.01.1983 Tarih ve 2916 sayılı “Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanun 30. 05. 1997 tarih ve 573 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 28. Maddesi ile bu kararnamenin çıkması ile yürürlükten kaldırılmıştır (573 sayılı Kararname. Md. 28, 1997).

Sonuç ve Tartışma

1- Çalışmanın genelinde ele alınan yasal dayanaklara genel olarak bakılacak olursa çıkarılan yasaların üstün yetenekli bireyleri yeterli ölçüde koruyamadığı görülmektedir. 1876 yılında çıkarılan Kanun-i Esasi, 1924 Teşkilat-ı Esasiye, 1929 yılı 1416 Sayılı Kanun, 1959 yılı 6660 Sayılı Kanun, 1973 yılı 1739 Sayılı Kanun ele alındığında üstün yetenekli bireylerin devletin himayesinde olduğu ve maddi yetersizliği olan bireylerin yine devlet tarafından destekleneceği yönünde açıklamalar bulunmaktadır. Bu anlamda bakılacak olursa ilgili kanunların yürürlüğe girdiği tarihlerdeki uygulamalarında eksiklikler görülmektedir. Benzer durumun tespiti Döner ve Çetinkaya (2012) çalışmalarında yer almaktadır.

2- Üstün yetenekli bireylere sunulan yasal hakların özellikle 1961 Anayasası ile başlayan süreçte daha nitelikli ve kapsamlı ele alındığı görülmektedir. Özellikle 573 sayılı Özel eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve 1739 sayılı Kanun'u temel alan BİLSEM Yönergesi haricinde üstün yetenekli bireylere özgü hukuki bir metin görülmemektedir. Mevcut yasalar üstün yetenekli bireyleri ayrı olarak ele almadan diğer özel eğitim grupları içerisinde değerlendirmektedir. Özel eğitim ihtiyacı olan bireyler ismi altında toplanan bu bireyler için ayrı ayrı yasal düzenlemeler yer almamaktadır. Bu düzenlemelerde üstün yetenekli çocuklar ile zihin engelli çocuklar aynı kapsamda değerlendirilmektedir. Bu

anlamda üstün yetenekli öğrenciler için daha kendine özgü düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Bu durum Levent (2011a) çalışmasında ele alınmıştır. İlgili araştırmada üstün yetenekli bireylerin kendilerine özgü özelliklerini gözeterek yasal düzenlemelerin olmadığı ele alınmıştır.

3- Üstün yetenekli bireyler için çıkarılan yasaların demokratik bir toplumdaki fırsat eşitliğini kollamadığı görülmektedir. Özel gereksinimi olan çocukların ihtiyaçlarına göre eğitim alamamaları fırsat eşitliği ilkesine uymamaktadır. Üstün yetenekli öğrenciler akranlarından tüm gelişim alanlarında farklılık göstermektedirler. Bunlardan en belirgin farklılık gösterdikleri alan bilişsel gelişim alanıdır (Çetinkaya,2012). Onları normal bireyler gibi kabul ederek yaşam şekillerini kabul ettirmek eşitlik ilkelerine uymayan bir dayatma olacaktır. Özellikle 1982 Anayasası'nın 42. Maddesinde de belirtildiği üzere demokratik eğitim için tüm şartların sağlanması konusunda uygulama hatalarının olduğu görülmektedir. Levent (2011b) üstün yeteneklilere sunulması gereken hakları sosyolojik açıdan, pedagojik açıdan, psikolojik açıdan incelemiştir. Onlara sunulması gereken hakların tüm alanları kapsamına dikkat çekmiş ve bu alanlarda ihtiyaçları karşılandığı ölçüde eşitliğin sağlanacağını savunmaktadır.

4- Üstün yetenekli bireylerin haklarını temel haklar düzeyinde ele alan düzenlemelerin yanında eğitsel ihtiyaçlarını ele alan düzenlemelere çok fazla rastlamak mümkün değildir. 1973 yılında çıkarılan 1739 sayılı Kanun'un 6. Maddesinde eğitim alma hakkında olan bireylerin yönlendirilme, rehberlik hizmetlerini verme, eğitim programlarının hazırlanması, ölçme ve değerlendirme hizmetlerinin sağlanması konusunda genel ifadeler yer almaktadır. Üstün yetenekli bireylerin eğitsel gereksinimlerine ilişkin genel ifadelerin olduğu BİLSEM Yönergesi en somut çalışmadır. Bu gereksinimlerin öğrenciler ve onların eğitimcilerinde

karşılanması için yeterli düzenlemelerin olmaması temel haklar seviyesinde ele alınması gereken eğitim haklarını sınırlamaktadır. Eğitim hizmetleri çerçevesinde ailelerine ve öğretmenlerine sunulması gereken rehberlik hizmetleri de göz ardı edilmektedir. Gökdere ve Çepni (2003) üstün yetenekli bireyler için verilmesi gereken eğitim hizmetlerinin içeriğinde yetenekleri doğrultusunda rehberlik, müfredat geliştirme, materyal tasarlama, özel ölçme ve değerlendirmenin olması gerekliliğini ifade etmektedirler.

Öneriler:

Ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ile üstün yetenekli bireylere verdikleri önem arasında bir ilişki olduğu aşikârdır. Ülkemizde de nitelikli bir gelişimin sağlanması için üstün yetenekli bireylerin eğitiminin üzerinde hassasiyetle durulmasında yarar görülmektedir. Bu da üstün yetenekli bireylere sunulacak haklarla alakalıdır. Üstün yetenekli çocuklara tanınması gereken haklar *temel hak* olarak ele alınmalıdır. Üstün yetenekli çocukların eğitim ve öğretiminin özel bir eğitim gerektirmesi nedeni ile bu bir temel hak ve özgürlük olarak kabul etmek gereklidir. Temel hak ve özgürlükleri ilgilendiren konularda 1982 Anayasanın 90. Maddesinin son fıkrası gereğince uluslararası antlaşmalar *doğrudan doğruya* uygulanabilir. Hatta iç hukuktaki düzenleme ile uluslararası antlaşmaların çelişmesi halinde uluslararası antlaşmanın uygulanması zorunluluğu söz konusudur. Bu nedenle adli veya idari makamlar temel hak ve özgürlükleri ilgilendiren konularda Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası antlaşmalarda yer alan temel hak ve özgürlükleri doğrudan doğruya Anayasa'nın 90 Md-son fıkrası gereği uygulayabilir.

Üstün yetenekli öğrenciler akranlarından farklılaşan özelliklerine göre yaşam haklarına sahip olmalıdır. Üstün yetenekli bireylerin ilgi alanları, merakları, öğrenme hızları vs akranlarından farklılaşan birçok özellik vardır. Bu farklılıklar da toplum içerisinde bir

ayrıcalık durumunu oluşturmaktadır. Birçok işini akranlarından farklı yapan bu bireylerin kendi ilgi ve ihtiyaçları yönünde hizmetleri sunacak yasalara ihtiyaçları vardır. Bu anlamda bireysel farklılıkları ve fırsat eşitliğini gözeten düzenlemelere yapılmalıdır.

Dünya genelinde ulusların kabul ettiği Çocuk Hakları Sözleşmesi, BM İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi, BM Çocuk Hakları Sözleşmesi, Herkes İçin Eğitim Dünya Beyanamesi gibi düzenlemeler ülkemizde olduğu gibi genel bir içerikte üstün yeteneklilerin haklarını savunmaktadır. Oysa üstün yeteneklilerin her anlamda haklarının düzenlenmesi gerekmektedir. Üstün yetenekli bireylere yönelik hakların en önemli kısmını onlara sunulması gereken eğitim ve öğretim faaliyetlerinin içerikleri oluşturmaktadır. Bu anlamda onlara yönelik hazırlanması gereken eğitim ortamları onların tüm ihtiyaçlarını karşılayıcı nitelikte olmalıdır. Bu öğrenciler normal öğrenme hız ve özelliklerine de sahip olmadıkları için kendilerine özgü programlara ihtiyaç duyulmaktadır. Genellikle bireyselleştirilmiş eğitim programları ile sağlanan bu destek için ayrı uzmanların yetiştirilmesi de gerekmektedir. Öğrencilerin kendi programlarına uygun öğrenme ve öğretme stratejileri de geliştirilmelidir. Üstün yetenekliler için uygulanan eğitim stratejileri çerçevesinden üst sınıflardan ders almalarına, sınıf atlamalarına vb. izin verilmelidir. Farklılaşan müfredata uygun materyal tasarlanıp, özel ölçme ve değerlendirme sistemlerinin geliştirilmelidir. Bu içerik düzenlemeleri yapılırken de onların ilgileri doğrultusunda rehberlik hizmetleri de sağlanmalıdır. Düzenlemelerde direk üstün yetenekli bireyler kadar yakın çevresi ve aileleri de önemli bir yere sahip olmalıdır. Bunun için ailesi başta olmak üzere, öğretmenleri ve sosyal çevresi de rehberlik hizmetlerinde dikkate alınmalıdır. Üstün bireylerin ailelerine ve öğretmenlerine yönelik rehberlik çalışmalarını ele alan eğitim hizmetlerine yer verilmelidir.

Kaynakça

- Akarsu, F. (2004). *Üstün yetenekliler*. I Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Seçilmiş Makaleler Kitabı. Sf, 357. Çocuk Vakfı Yayınları Cilt 63. İstanbul
- Ataman, A. (2003). *Üstün Zekâlı /Üstün Yetenekli Çocuklar* (Ed. Ataman). Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık
- Celkan, H. Y. (1991). *Eğitim Sosyolojisi*. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Yayınları, No. 4, Erzurum.
- Çetinkaya, Ç. (2012). *Unusual issues in preschoolgiftedandtalentedstudents*. International Conference on Global Issues of Early Childhood Education and Children's Right. Gaziantep University, Gaziantep, Turkey.
- Develioğlu, F. (1999). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Ankara: Aydın Yayıncılık. 16. Baskı
- Döner, İ. and Çetinkaya, Ç. (2012). *Are the laws protecting the gifted and talented children's?*. International Conference on Global Issues of Early Childhood Education and Children's Right. Gaziantep University, Gaziantep, Turkey.
- Ergün, M. (1992). *Eğitim ve Toplum (Eğitim Sosyolojisine Giriş)*. 2. Baskı, Ocak Yayınları, Ankara.
- Gökdere, M. ve Çepni, S. (2003). Üstün yetenekli öğrencilerin fen öğretmenlerinin eğitimine yönelik bir model önerisi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*– TOJET July 2003 ISSN: 1303-6521 volume 2 Issue 3 Article 18
- Kanun-i Esasi (1876). Zilhicce 1293 (23 Aralık 1876), Düstur, 1. Tertip, C. IV., s. 4-20. *Kanûn-ı Esâsîsi*”, “Esaslara İlişkin Kanun” anlamına gelmektedir. Rumî takvime göre, 1293 tarihlidir. 1921, 1924 Anayasa metinlerinde “Teşkilât-ı Esâsiye Kanunu” denilmiştir. 1961 ve 1982 Anayasa metinlerine, “Anayasa” ibaresi kullanılmıştır.
- Kanun-i Esasi Madde 15. (1876). “Emr-i tedris serbesttir. Muayyen olan kanuna tebaiyet şartile her Osmanlı umumi ve hususi tadrise mezundur”
- Kanun-i Esasi Madde 16. (1876). “Bil-cümle mektepler Devlet'in taht-ı nezaretindedir. Tebaa-i Osmaniye'nin terbiyesi bir siyak-ı ittihad ve intizam üzere olmak için iktiza eden esbaba teşebbüs olunacak ve melle-i muhtelifenin umur-ı itikadiyelerine müteallik olan usul-i talimiyeye halel getirilmeyecektir”.
- Levent, F. (2011a). *Üstün yetenekli çocuklara devletin sunması gereken haklar*. 1. Çocuk Hakları Kongresi. Çocuk Vakfı. İstanbul.
- Levent, F. (2011b). *Üstün yetenekli çocukların hakları el kitabı*. Çocuk Vakfı Yayınları Cilt: 68. İstanbul.
- MEB, (2007). *Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi*.
- MEB, (2009). *Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi*. En son bu yönerge, Mart 2009/2618 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan "Millî Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönerge" in 5'inci maddesi değiştirilmiştir.
- Millî Eğitim Temel Kanunu (1973). 14.06.1973 Tarih ve 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu, 14.06.1973 Tarih ve 1739 sayılı “Millî Eğitim Temel Kanunu”, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi : 24.06.1973, Yayımlandığı Resmi Gazete Sayısı : 14574.
- Millî Eğitim Temel Kanunu, Madde 6 (1973). 1739 sayılı “Millî Eğitim Temel Kanununun 6. Maddenin 2 ve 3. fıkrası Değişik fıkra: 16/08/1997 tarih ve 4306 sayılı kanunun 3. md.: “*Fertler eğitimleri süresince ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda çeşitli programlara veya okullara yöneltilerek yetiştirilirler*”. “Millî eğitim sistemi, her bakımdan, bu yöneltmeyi gerçekleştirecek biçimde düzenlenir. Bu amaçla, ortaöğretim kurumlarına, eğitim programlarının hedeflerine uygun düşecek şekilde hazırlık sınıfları konulabilir. Yöneltilmede ve başarının ölçülmesinde rehberlik hizmetlerinden ve objektif ölçme ve değerlendirme metotlarından yararlanılır
- Mumcu, A. (1986). 1924 Anayasası. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C. II., S.5., ss. 383-399.
- Teşkilat-ı Esasiye Kanunu (1924). Kabul tarihi, 16 Ramazan 1342-20.4.1340 (20.4.1924); Düstur, 3. Tertip, C. V., s. 576-585 (1019); *Teşkilât-ı Esâsiye Kanunu'nun Ekseriyet-i Mutlakının Sülûsân-ı Ekseriyetiyle*

Kabul Edilmesine Dair Hey'et-i Umûmiye Kararı (Karar No: 83., Kabul Tarihi 11.3.1340 (1924));
Düstur, 3. Tertip, C. V., s. 328 (677)).

Teşkilat-ı Esasiye Kanunu Madde.80 (1924). “Hükümetin nezaret ve murakabesi altında ve kanun dairesinde her türlü tedrisat serbesttir”.

Teşkilat-ı Esasiye Kanunu Madde.87 (1924). “İptidai tahsil bütün Türkler için mecburi ve Devlet mekteplerinde meccanidir”.

1416 Sayılı Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun (1929). 08.04.1929 tarihli 1416 sayılı Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun, Resmi Gazete tarih 16.04.1929.

1416 Sayılı Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun, Mad.3 (1929). “Sene sonu imtihanlarını müteakip tedris müesseselerinin muallim veya müderris meclisleri toplanarak o sene-deki mezunlarla başkaca daha yüksek bir müesseseden mezun olmamış evvelki seneler mezunlarından gerek malumat gerek zekâ ve seciye itibariyle aranan evsafi haiz olanları müsaba-kaya girebilmek üzere namzet olarak ayırırlar. Yalnız Askeri Fabrikalar Umum Müdürlüğünden tahsile gönderilmek istenen talebe için namzetler, imtihanları diğer (talebe) usul ve şartları dâhi-linde Maarif Vekâletince yapılmak üzere mezkûr Müdürlük tarafından seçilir”

1961 Anayasası (1961). Kabul tarihi.0 9.07.1961; Resmi Gazete., Tarihi 20.07.1961, s. 10859; Düstur, 4. Ter-tip, Cilt: I., s. 2930. Millî Birlik Komitesi ve Temsilciler Meclisi'nden oluşan Kurucu Meclis'ce 27.5.1961'de kabul edilen 1961 Anayasası, halkoyuna sunulmak üzere 31.5.1961'de Resmî Ga-zete'de yayımlanmış ve halkoylamasına sunulmuştur (Anayasa'nın Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanun (Kanun No: 283, Kabul tarihi 28.03.1961; Düstur, 4. Tertip, C. I., s. 2339.; R.G., T. 01.04.1961, s. 10771).

1961 Anayasası 50. Maddesi. “Halkın öğrenim ve eğitim ihtiyaçlarını sağlama Devletin başta gelen ödevlerin-dendir. İlköğrenim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için mecburîdir ve Devlet okullarında parasızdır. Devlet maddî imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek öğrenim derecelerine kadar çık-malarını sağlama amacıyla burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar. Devlet durumları se-bebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır. Devlet, tarih ve kültür değeri olan eser ve anıtların korunmasını sağlar”.

1982 Anayasası 42. Maddesi. “Kimse eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir” .

4274 Sayılı Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilat Kanunu (1942). 19.06.1942 tarihinde kabul edilmiş, Resmi Gazete 25.06.1942 tarih ve Sayı: 5141 ile yayımlanmıştır. (Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3 Cilt: 23 Sayfa : 580).

5245 Sayılı Kanunla İdil Biret ve Suna Kan'ın hakkında Kanun (1948). Uygulamada da Türkiye Büyük Millet Meclisinin bir kişiye ilişkin kanun çıkardığına rastlanmaktadır. Örneğin Mustafa Kemal'e Atatürk soyadı bir kanunla verilmiştir. Keza, 1948 yılında, 7 Temmuz 1948 tarih ve 5245 sayılı “İdil Biret ve Suna Kan'ın Yabancı Memleketlere Müzik Tahsiline Gönderilmesine Dair Kanun” çıkarılmıştı. İdam cezalarının yerine getirilmesine ilişkin kanunlar, memlekete olağanüstü hizmet veren bazı kişilere “Hidematı amme veya vatanî hizmet tertibinden maaş” bağlayan kanunlar genel nitelikte değildir. Keza, deprem veya sel felaketi nedeniyle harap olan bir kasabaya yardım yapılması için özel kanunlar da çıkarılabilir. Tüm bu kanunlar genel nitelikte değildir. Gerek önceki anayasalarda, gerek 1982 Anayasasında kanunların “genel” olmasını emreden bir hüküm yoktur (Gözler, Kemal, Yasama Fonksiyonu” Bölüm 11, <http://www.anayasa.gen.tr/yasamafonksiyonu.htm>) Erişim tarihi 01.02.2012).

573 Sayılı Kararname (1997).06.06.1997 Tarih ve 573 sayılı, “Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükümünde Karar-name”, Resmi Gazete Yayımlanma Sayısı 23011.

573 Sayılı Kararname 1 Maddesi (1997). “Özel eğitim gerektiren bireylerin, Türk Milli Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda da, genel ve mesleki eğitim görme haklarını kullanabilmele-rini sağlamaya yönelik esasları düzenlemektir.

- 573 Sayılı Kararname 2 Maddesi (1997). “Özel eğitim gerektiren bireyler ile onlara doğrudan veya dolaylı olarak sunulacak eğitim hizmetlerini, bu hizmetleri sağlayacak okul, kurum ve programları kapsar”.
- 573 Sayılı Kararname 7 Maddesi (1997).“Tanısı konulmuş özel eğitim gerektiren çocuklar için okul öncesi eğitimi zorunludur. Bu eğitim özel eğitim okulları ile diğer okul öncesi eğitim kurumlarında verilir. Gelişim ve bireysel özellikleri dikkate alınarak özel eğitim gerektiren çocukların okul öncesi eğitim süreleri uzatılabilir”
- 573 Sayılı Kararname 28 Maddesi (1997). 12.01.1983 Tarih ve 2916 sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu Resmi Gazete 15.10.1983 tarih ve 18192 sayı, Düstur, Tertip 5, Cilt: 22, sayfa, 679(30.05.1997 yılında Yürürlükten kalkmıştır).

Extended Abstract

The purpose of the study is investigation of the rights and contents that are given/provided to the gifted individuals in a different perspective since Ottoman Empire to the present. There is misconception that gifted and talented individuals are capable of doing every job. Another misconception is choosing gifted and talented students among other students causes discrimination (Ataman,2003). To ignore their personal characteristics and equate them to other individuals in the community is not appropriate to the principles of equality. The concepts of equal educational opportunities are offered to individuals as of legal right.

The right must be designed to meet their educational, social and emotional needs. In democracy, the right to equality means not giving equal rights for all, it means maintaining balance by giving rights according to their needs (Levent, 2011; Clark, 2002; Celkan,1991).

In our country, educational needs of gifted and talented children are evaluated in special education for this reason laws should be evaluated within the this framework. All laws and regulations give gifted children general rights, their educational rights and instructional rights cannot be distinguished. Because of that, more specific rights which defend instructional content like special programs, curriculum, teachers, materials for gifted individuals should be included.

First law about special education is Kanuni- Esasi. Article 15 and 16 in Constitution of 1876 (Kanun-iEsasi) mentioned that the special education and gave freedom to educational and instructional activities. As Kanun-I Esasi, The law of Teşkilat-ıEsasiye in 1924 gave freedom to instructional activities under the supervision of government. The law, 1929 was about the student, who will send to foreign countries for education which is still in force, indicated that the gifted and talented students who needs special education is supported by government institutions. Besides them, with the law of Rural School and Institutions, 1942, talented children had been educated until 1954.

For İdilBiret and SunaKan who are gifted and talented persons and need special education special law was made in 1948. Similarly, with the law in 1956 about the education of talented children who was good at fine arts, government offered all its possibilities to educate them perfectly in Turkey or abroad.

Article 50 in Constitution of 1961, government helped financially disadvantaged students by scholarship or other ways with purpose of providing opportunities to getting high level educational degrees. Article 6 in National education basic law, 1973 indicated that individual was offered school in order to educate them trough their interest and abilities.

Paragraph 5 of article 42 in Constitution of 1982 states that right to education, obligation of compulsory primary education and spreading writing- reading make government is responsible for the establishment of institution for the training of people in this era that includes those who are privileged. Paragraph 8 of article make government responsible for the giving financial support to the students who are financially disadvantaged successful.

“Aim of the Guideline of Science and Art Center, 1995 is admission, education and teaching, selection and training of administrators and teachers and regulating the principles and procedures of the establishment of New Science and Art Centers in order to make preschool, primary school and secondary school age gifted and talented children aware of their individual characteristics, developing them and using them effectively” (BilsemYönergesi, 2007)

Article 2 in Decree- law, 1997 about special education includes, “individuals who needs special education, educational services which are given to these students directly or indirectly, school and institution which gives these educational services and education program”(573 sayılıKararname. Md. 2, 1997).

Rights of gifted and talented children should be addressed as fundamental rights. Education of gifted and talented student requires a special education, for this reason it should be accepted as a fundamental right. According to Article 50 in Constitution of 1982, international agreements can be applicable when the topic is about fundamental rights and freedom. the relation between the development level of a country and importance of gifted and talented education in that country can be easily seen in the history and today world. In this sense the new content which include all characteristics of gifted and talented students should be taken into consideration for the future legislation (Döner and Cetinkaya, 2012)

Gifted and talented children have special living rights according to their abilities which differ from their peers. These educational differences should cover all areas up to personal traits. In this sense, new arrangements should be done by considering individual differences and equality of opportunity. It should be explained firstly to the teacher and other part of society that the approach of “normalizing” a gifted and talented individuals is misconduct.